

Duran Varlıklara Ait Dönemsonu İşlemleri

17

Duran varlıklar işletme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için bir yıldan veya normal faaliyet döneminden daha uzun bir süre kullanılan varlıklardır. Sahip olunan duran varlıklar bir dönemden daha fazla kullanılacakları için bu varlıklar önce aktifleştirilir. İşletme faaliyetleri sırasında duran varlıklarda kullanımdan dolayı fiziksel kayıplar ve teknolojik olarak eskimeler olacağından bu varlıklarda değer kayıpları meydana gelir. Duran varlıklardaki bu değer kaybı dönemler itibariyle hesaplanarak amortisman adı altında gider olarak mubasebeleştirilir.

Bu üniteyi daha iyi öğrenebilmek için, "Ünite 10. Duran Varlıklar", "Ünite 15. Dönemsonu İşlemleri" ünitelerini bu üniteye başlamadan bir kez daha okuyunuz. Ayrıca bu üniteye geçen hesapların "Ünite 3 Hesaplar" ünitesinin ekindeki Tekdüzen Hesap Planının hangi hesap grupları içinde yer aldığını bulunuz ve hesabın niteliğini belirleyiniz.

Amaçlarımız

Bu üniteyi okuduktan sonra;

1. Maddi duran varlıklarda meydana gelen ve amortisman denilen yıpranma payları nasıl hesaplanır?
2. Hesaplanan amortisman giderleri nasıl mubasebeleştirilir?
3. Paranın satın alma gücünün düşmesi nedeniyle maddi duran varlıkların yeni değerleri nasıl bulunur ve mubasebeleştirilir?
4. Maddi olmayan duran varlıklarda amortisman payları nasıl hesaplanır ve mubasebeleştirilir?

konularında gerekli bilgi ve becerilere sahip olabilirsiniz.

GENEL AÇIKLAMA

10. Ünite tanımlandığı gibi bir yıldan veya normal faaliyet döneminden daha uzun bir süre için işletme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde kullanılmak amacıyla edinilen maddi veya maddi olmayan işletme varlıklarına, duran varlıklar denilmektedir. Arsa ve arazi bir tarafa bırakılırsa, bütün maddi duran varlıkların ömürleri, işletmelere yararlı olabilecekleri süre sınırlıdır. İşletme faaliyetleri sırasında bu varlıklar fiziksel ve teknolojik olarak eskime nedeniyle değer kaybına uğrarlar.

Duran varlıklarda meydana gelen değer kayıplarının dönemler itibariyle hesaplanıp, muhasebeleştirilmesine amortisman işlemleri denir. Faaliyetlerin yürütülmesine katkısı olan duran varlıklardaki bu değer kaybı gelir elde etmek amacıyla meydana gelen bir giderdir. Bu nedenle duran varlıkların aktifleştirilen değeri, hizmet süresi boyunca gidere dönüşerek, yani gider yazılarak her dönemin sonuçlarına yansıtılır.

Duran varlıklarda kullanımdan dolayı meydana gelen yıpranma payları işletme için giderdir.

SIRA SİZDE

Duran varlıkların özellikleri nelerdir ve bu varlıklar hangi nedenlere değer kaybına uğrarlar?

MADDİ DURAN VARLIKLARDA AMORTİSMAN VE YÖNTEMLERİ

Maddi duran varlıklarda meydana gelen ve amortisman denilen yıpranma payları nasıl hesaplanır?

Duran varlıkların maliyetinin, duran varlığın ömrü süresince her muhasebe dönemine gider olarak dağıtılması amortisman işlemleri yoluyla gerçekleştirilir.

Duran varlıkların maliyetinin dönem sonuçlarına amortisman payı (gideri) olarak yüklenecek tutarının belirlenmesinde aşağıdaki unsurlar rol oynar:

- Duran varlığın aktifleştirilen bedeli (maliyet),
- Duran varlığın hurda değeri,
- Duran varlığın ömrü (hizmet süresi),
- Seçilen amortisman yöntemi.

Biz aşağıda amortisman yöntemlerini açıklarken duran varlığın hurda değerinin olmayacağını varsayacağız.

Yıllık amortisman giderlerinin eşit, azalan, artan veya değişen tutarlarda hesaplanmasına yol açan çeşitli amortisman yöntemleri vardır. Biz bunlardan vergi mevzuatımızın da kabul etmesi nedeniyle genel olarak kullanılan:

- Normal amortisman yöntemi,
- Azalan kalanlar üzerinden amortisman yöntemi

üzerinde duracağız.

Bu üniteye yer alan konular 2. Sınıfın Muhasebe Uygulamaları kitabının 5. Ünitesinde daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

SIRA SİZDE

Amortisman tutarının belirlenmesinde rol oynayan unsurlar nelerdir?

Normal Amortisman Yöntemi

Eşit tutarlı amortisman adıyla da anılan bu yöntem çok kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemde duran varlığın maliyeti, hizmet süresine bölünmek suretiyle her yıl gider olarak yazılacak amortisman tutarı (payı) hesaplanır.

Maliyeti 60.000.000.000 lira ve hizmet süresi (ömrü) 5 yıl olan bir makinenin her yıl gider olarak yazılacak amortisman tutarı nedir?

ÖRNEK

$$\text{Amortisman Tutarı} = \frac{\text{Duran Varlığın Maliyeti}}{\text{Hizmet Süresi (Ömrü)}} = \frac{60.000.000.000}{5} = 12.000.000.000$$

Hesaplanacak amortisman tutarı bir orana göre de bulunabilir mi?

Uygulamada amortisman tutarı, genellikle amortisman oranıyla duran varlığın değeri çarpılmak suretiyle hesaplanmaktadır.

Örneğimiz için amortisman oranı aşağıdaki şekilde hesaplanır.

$$\text{Amortisman Oranı} = \frac{1}{\text{Hizmet Süresi}} = \frac{1}{5} = \% 20$$

Şimdi makinenin değeri (maliyet) ile amortisman oranının çarpılarak her yıl için gider yazılacak amortisman tutarını bulalım:

$$\text{Amortisman Tutarı: } 60.000.000.000 \times 0.20 = 12.000.000.000 \text{ TL}$$

Örneğimizdeki makinenin 5 yıl süresince her yıl maliyetinin % 20 'si amortisman giderine gönüşecektir:

Yıllar	Maliyet		Amor.Oranı	=	Amor.Tutarı
1. yıl	60.000.000.000	x	0.20	=	12.000.000.000
2. yıl	60.000.000.000	x	0.20	=	12.000.000.000
3. yıl	60.000.000.000	x	0.20	=	12.000.000.000
4. yıl	60.000.000.000	x	0.20	=	12.000.000.000
5. yıl	60.000.000.000	x	0.20	=	12.000.000.000
					60.000.000.000

1. Normal amortisman yönteminde her yılın amortisman tutarı nasıl hesaplanır?

2. Maliyeti 40.000.000.000 lira, ömrü 4 yıl olan bir taşıt aracının normal amortisman yöntemine göre üçüncü yıldaki amortisman tutarı kaç liradır?

Azalan Kalanlar Üzerinden Amortisman Yöntemi

Azalan maliyetler usulüyle amortisman olarak da adlandırılan bu yöntem, maddi duran varlığın değerinden ilk yıllarda daha fazla tutarda amortisman payı ayrılmasına olanak sağlar.

Bu yöntemde duran varlığın her yıl birikmiş amortismanları düşüldükten sonra kalan değerine % 40'ı geçmemek üzere, normal amortisman oranının iki katı uygulanmak suretiyle hesaplanır.

Normal amortisman yönteminde verdiğimiz örneği temel alarak, azalan kalanlar üzerinden amortisman yöntemine göre, amortisman tablosunu hazırlayalım:

Yıllar	Maliyet –Birikmiş Amor. (000.000)		Normal Amor. Oranı x 2		Amor.Tutarı (000.000)
1. yıl	60.000	x	% 40	=	24.000
2. yıl	60.000- 24.000 = 36.000	x	40	=	14.400
3. yıl	36.000 – 14.400 = 21.600	x	40	=	8.640
4. yıl	21.600 – 8.640 = 12.960	x	40	=	5.184
5. yıl	12.960 – 5.184 = 7.776			=	7.776
					60.000

Tabloda görüldüğü gibi, yıllık amortisman (tutarı) payı, "Maliyet-Birikmiş Amortisman" değerine amortisman oranı uygulanarak bulununmaktadır. İlk yıl yüksek olan amortisman tutarı, azalan kalanlar üzerinden hesaplandığı için giderek bir azalış göstermektedir.

SIRA SİZDE

100 milyar lira maliyeti, beş yıl ömrü olan bir makinenin azalan kalanlar üzerinden amortisman yöntemine göre birinci ve ikinci yılın amortisman tutarları kaç liradır?

AMORTİSMAN GİDERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Hesaplanan amortisman giderleri nasıl muhasebeleştirilir?

Duran varlıklara ait yıllık amortisman tutarları hesaplandıktan sonra bu giderlere ilişkin muhasebe kayıtlarının yapılması gerekir. Yıllık amortisman tutarlarının muhasebeleştirilmesi şu iki yöntemden biri temel alınarak yapılır: 1) Direkt Yöntem, 2) Endirekt Yöntem.

Direkt Yöntem: Bu yöntemde, yıllık amortisman tutarı bir taraftan gider yazılarak diğer taraftan ilgili duran varlığın defter değerinden düşülerek muhasebeleştirilir. Bu amaçla ilgili gider hesabı borçlandırılır; buna karşılık ilgili duran varlık hesabı alacaklandırılır. Böyle bir kayıt, duran varlıkların bilançoda net aktif değeri üzerinden görülmesine neden olur. Bu kayıt şeklinde duran varlığın ilk elde etme maliyeti ve birikmiş amortismanları izlenemediğinden bilançonun bilgi verme değeri azalır. Dolayısıyla bu yöntemin kullanılması uygun olmamaktadır.

Endirekt Yöntem: Bu yöntemde, yıllık amortisman tutarları ilgili oldukları fonksiyona göre; "760 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri Hesabı"na ve/veya "770 Genel Yönetim Giderleri Hesabı"na ve "Amortisman Giderleri" yardımcı hesabına borç, "257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı"na alacak kaydedilerek muhasebeleştirilir.

ÖRNEK

- İşletmenin genel yönetim işlerinde kullandığı 10.000.000.000 lira maliyetli demirbaşlarından ayırdığı amortisman tutarı 200.000.000 lira,
- Pazarlama ve satış işlerinde kullandığı 20.000.000.000 lira maliyetli taşıt için ayırdığı amortisman tutarı ise 5.000.000.000 liradır.

DÜŞÜNELİM

Örnekteki yıllık amortisman tutarları endirekt yönteme göre muhasebeleştirilmesi durumunda hangi hesaplar ve hesapların hangi tarafına kaydedilmektedir?

31.12.200.			
760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HS.		5.000.000.000	
- Amortisman Giderleri			
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.		2.000.000.000	
- Amortisman Giderleri			
257 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR HS.			7.000.000.000
- B.Taşıit Amor.	5.000.000.000		
- B.Dem.Amor.	2.000.000.000		

Birikmiş Amortismanlar Hesabının niteliği nedir? Hesap ne yönde kalan verir?

"257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı" duran varlıkları düzenleyici alacak kalanı veren pasif karakterli bir hesaptır. Bu şekilde yapılan kayıtlarla duran varlıkların bilançoda ilk elde etme maliyeti ve o tarihe kadar ayrılmış bulunan amortisman tutarları toplamı ile görülmesi sağlanır. Birikmiş amortismanlar duran varlıklardan "indirim" (-) olarak gösterilir.

254 TAŞITLAR HS.		255 DEMİRBAŞLAR HS.	
20.000.000.000		10.000.000.000	
257 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR HS.		7.000.000.000	

31.12.200. Tarihli BİLANÇO	
.	
.	
.	
MADDİ DURAN VARLIKLAR	23.000.000.000
• Taşıtlar	20.000.000.000
• Demirbaşlar	10.000.000.000
(-) Bir.Amortismanlar	(7.000.000.000)

Yukarıdaki bilançodan işletmenin maddi duran varlıklarının toplam değerinin 30.000.000.000 lira fakat net aktif değerinin (30 milyar-7 milyar) 23.000.000.000 lira olduğunu görüyoruz.

Amortisman giderlerinin fonksiyonlara göre izlendiği "760 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri Hesabı" ve "770 Genel Yönetim Giderleri Hesabı", dönem sonunda hangi hesaba devredilerek kapatılacaktır? 19. Üniteye bakınız.

MADDİ DURAN VARLIKLARDA YENİDEN DEĞERLEME

Paranın satın alma gücünün düşmesi nedeniyle maddi duran varlıkların yeni değerleri nasıl bulunur ve muhasebeleştirilir?

Net aktif değer = Duran varlıkların kayıtlı değeri – Bu varlıklar için ayrılmış amortismanlar

Yeniden değerlendirme, paranın satın alma gücünün düşmesi nedeniyle, maddi duran varlıkların piyasa değerine yakın bir değerle gösterilmesi ve amortismanların bu değerler üzerinden ayrılması yoluyla yapılan muhasebe işlemleridir.

Yeniden değerlendirilecek duran varlıkların aktifte görülen değerinden, bu duran varlık için ayrılmış birikmiş amortismanların düşülmesi sonucu bulunacak kalan, "yeniden değerlendirme öncesi net aktif değer"dir. Duran varlığın kayıtlı değeri ve birikmiş amortismanı yeniden değerlendirme oranı ile çarpıldıktan ve gerekli çıkarma işlemi yapıldıktan sonra bulunan değer ise, "yeniden değerlendirme sonrası net aktif değer"dir.

SIRA SİZDE

Duran varlıkların net aktif değeri ne demektir?

DÜŞÜNELİM

Duran varlıkların değer artışı ne demektir ve nasıl bulunabilir?

Yeniden değerlendirme oranının % 70 olması, paranın satın alma gücünde bir önceki yıla göre % 70 kayıp olduğu anlamına gelmektedir. İşletmenin bir önceki yılda 10'a aldığı bir maddi duran varlığın bugünkü değerinin % 70 fazlası ile 17 olduğunu ifade eder.

Yeniden değerlemeden sonraki net aktif değer ile değerlemeden önceki net aktif değer arasındaki fark, "değer artışı"nı verir. Bu rakam 13. Ünite'de açıklandığı gibi bilançonun pasifinde özel bir fonda özsermaye (öz kaynak) unsuru olarak görülecektir. Paranın değerindeki düşme nedeniyle maddi duran varlıkların kayıtlı değerlerinde meydana gelen artış, gerçek (reel) kar olmadığından gelirlere eklenmeyerek, "522 Maddi Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Artışları Hesabı"na alınmaktadır.

Yeniden değerlendirme oranları her yıl için Maliye Bakanlığı tarafından belirlenerek duyurulmaktadır.

ÖRNEK

(A) İşletmesi, 1999 yılında 10.000.000.000 liraya bir taşıt aracı satın almış ve 1999 yılı sonunda % 20 üzerinden 2.000.000.000 lira amortisman ayırmıştır. İşletme, 2000 yılı sonunda yeniden değerlendirme yapmaya karar vermiştir. Yeniden değerlendirme oranı % 70 olarak belirlenmiştir.

SIRA SİZDE

Örnekte verilen bilgiler hesaplarda nasıl gösterilir?

254 TAŞITLAR HS.		257 BİR.AMORTİSMANLAR HS.	
10.000.000.000			2.000.000.000

2000 Yılı Sonunda değer artış hesaplamaları:

	Değerleme Öncesi 31.12.1999		Değerleme Sonrası 31.12.2000	Değer Artışı
Kayıtlı Değer	10.000.000.000	x 1,70 =	17.000.000.000	7.000.000.000
(-) Bir.Amortisman	(2.000.000.000)	x 1,70 =	(3.400.000.000)	(1.400.000.000)
Net Aktif Değer	8.000.000.000		3.600.000.000	5.600.000.000

Bulunan bu sonuçlar nasıl muhasebeleştirilmelidir?

SIRA SİZDE

Yeniden değerlemenin muhasebeleştirilmesi:

31.12.200.		
254 TAŞITLAR HS.		7.000.000.000
257 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR HS.		1.400.000.000
- Bir.TaşıT Amortismanı		
522 MADDİ DURAN VARLIKLARI YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞI HS.		5.600.000.000

254 TAŞITLAR HS.		257 BİR. AMORTİSMANLAR HS.	
10.000.000.000		2.000.000.000	
7.000.000.000		1.400.000.000	
17.000.000.000		3.400.000.000	

522 M.D.V. YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞI HS.	
	5.600.000.000

31.12.2000 tarihinde taşıtlar için ayrılacak amortisman tutarı kaç olacaktır?

DÜŞÜNELİM

31.12.2000 tarihinde envanter kayıtları sırasında amortisman tutarı artık ilk değer üzerinden değil, yeniden değerlendirme sonucu ortaya çıkan değer üzerinden ayrılacaktır:

Amortisman tutarı: 17.000.000.000 x % 20 = 3.400.000.000 TL

31.12.200.		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.		3.400.000.000
- Amortisman Gideri		
257 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR HS.		3.400.000.000
- Bir.TaşıT Amortismanı		

Yukarıda ele alınan örnekteki taşıT satış işlerinde kullanılıyor olsa idi, borçlanacak gider hesabı: "760 Pazarlama, Satış ve DağıTım Giderleri Hesabı" olacaktır.

DİKKAT

Yukarıda yeni değer (17.000.000.000 TL) üzerinden amortisman kaydını büyük defter hesaplarına geçiriniz. 31.12.2000 tarihli dönemsonu bilançosunda "Taşıtlar", Birikmiş Amortismanlar" ve "Maddi Duran Varlıkları Yeniden Değerleme Artışı"nı gösteriniz.

SIRA SİZDE

MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLARDA AMORTİSMAN VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Maddi olmayan duran varlıklarda amortisman payları nasıl hesaplanır ve muhasebeleştirilir?

10. Ünite de tanımlandığı gibi maddi olmayan duran varlıklar, kullanılmaları sonucu işletmenin hasılatında artış yaratan bir kısım haklarla işletmeye ticari fayda sağlayan imtiyaz ve üstünlüklerdir. Patent, şerefiye, imtiyaz, telif hakkı, kuruluş giderleri ve özel maliyet bedeli, maddi olmayan duran varlıklara verilecek örneklerdir.

DÜŞÜNELİM

Maddi olmayan duran varlıklar hangi değer üzerinden muhasebeleştirilir?

Bu çeşit hak, imtiyaz ve üstünlükler işletme tarafından ödenmek suretiyle elde edildiklerinde maliyet bedeli üzerinden aktifleştirilirler.

Yararlarının devam edeceği süreye bağlı olarak eşit tutarlarda amortisman (itfaya) tabi tutulurlar.

ÖRNEK

Aktifleştirilen 6.000.000.000 liralık şerefiye bedeli, dönem sonlarında 5 yıl içinde eşit tutarlarda itfa (amorti) olunacaktır.

Şerefiye, işletmenin satın aldığı bir hakka ve varlığa niteliği nedeniyle ödediği bedel ile o varlığın kayıtlı bedeli arasındaki farktır.

31.12.200.			
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.		1.200.000.000	
- Şerefiye İtfa Gideri			
268 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR HS.			1.200.000.000
- Bir.Şerefiye Amortismanı			

ÖRNEK

(ABC) Limited Şirketi kuruluşu sırasında yapılan ve aktifleştirilen 2.000.000.000 liralık kuruluş gideri, 5 yıl içinde eşit tutarlarda itfa olunacaktır.

Kuruluş giderleri hesabı, işletmenin kurulması, yeni bir şubenin açılması, işlerin sürekli genişletilmesi için yapılan ve karşılığında maddi değer elde edilmeyen giderin aktifleştirilmesi durumunda bu giderin izlendiği hesaptır. Kuruluş giderlerinin aktifleştirilmesi isteğe bağlıdır. İstenirse bu gider dönem gideri olarak kabul edilerek muhasebeleştirilir.

31.12.200.			
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.		400.000.000	
- Kuruluş İtfa Gideri			
268 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR HS.			400.000.000
- Bir.Kuruluş Giderleri Amortismanı			

4 yıl için kiralanan gayrimenkul üzerinde yapılan ve aktifleştirilen 4.000.000.000 liralık özel maliyet bedeli, 4 eşit tutarda itfa edilecektir.

ÖRNEK

31.12.200.		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	1.000.000.000	
- Özel İtfa Gideri		
268 BİRİKMİŞ		
AMORTİSMANLAR HS.		1.000.000.000
- Bir.Özel Maliyet		
Amortismanı		

Özel maliyet, işletmenin kira ile tuttuğu bir gayri menkule (işyeri, fabrika binası gibi) işine daha uygun şekle dönüştürmek üzere yapmış olduğu eklemeler için yapılan harcamalardır.

Kiralama süresi belli olmasaydı özel bedeli 5 yıl içinde itfa (amorti) olunacaktı. Bu nedenle dönem sonlarında gider yazılarak, dönemin karından düşülecek tutar 800.000.000 (4.000.000.000/5) lira olacaktı.

Yukarıdaki örnekleri aynı işletme için verildiğini varsayarak, ilgili verilerin dönemsonu bilançosundaki görünümünü gösterelim.

31.12.200. Tarihli BİLANÇO	
MADDİ OLMAYAN DURAN	
VARLIKLAR	9.400.000.000
· Şerefiye	6.000.000.000
· Kuruluş ve Örgüt. Gid.	2.000.000.000
· Özel Maliyetler	4.000.000.000
(-) Bir.Amortismanlar	(2.600.000.000)

Yukarıdaki bilançodan işletmenin maddi olmayan duran varlıklarının toplam değerinin 12.000.000.000 lira fakat net aktif değerinin (12.000.000.000 - 2.600.000.000) 9.400.000.000 lira olduğunu görüyoruz.

Maddi olmayan duran varlıkların itfa payları nasıl hesaplanır ve ne şekilde muhasebeleştirilir?

SIRA SİZDE

Özet

Maddi duran varlıklarda meydana gelen ve amortisman denilen yıpranma payları nasıl hesaplanır?

- Duran varlıklar işletme faaliyetlerinde uzun süre kullanılmak üzere edinilirler ve satış amacı taşımazlar. Ancak, bu varlıklar işletme faaliyetlerinde kullanıldıkları süre içinde fiziksel ve teknolojik eskime nedeniyle değer kaybına uğrarlar. Bu değer kayıplarının dönemler itibariyle hesaplanıp muhasebeleştirilmesine amortisman işlemleri denir.
- Amortisman payının hesaplanmasında; duran varlığın maliyet bedeli, ömrü, varsa hurda değeri ile seçilen amortisman yöntemi önemli rol oynar. Amortisman hesaplama yöntemleri olarak, bu ünite kapsamında, "normal amortisman" ve "azalan kalanlar üzerinden amortisman" yöntemleri üzerinde durulmuştur.
- Normal amortisman yönteminde amortisman payı iki şekilde hesaplanabilir;
 1. Amortisman Tutarı = Duran Varlığın Maliyeti / Hizmet Süresi (Ömrü)
 2. Amortisman Tutarı = Duran Varlığın Maliyeti x Amortisman Oranı
- Azalan kalanlar üzerinden amortisman yönteminde ise amortisman payı; ilk yıl duran varlığın maliyet bedeli normal amortisman oranının iki katı ile çarpılmak suretiyle, sonraki yıllar, her yıl hesaplanan amortisman payı düşüldükten sonra kalan maliyetle aynı oran çarpılarak ve amortisman süresinin son yılında da kalan maliyetin tamamı amortisman gider payı yazılmak suretiyle bulunur. Bu hesaplamalarda duran varlığın hurda değeri ihmal edilmiştir.

Hesaplanan amortisman giderleri nasıl muhasebeleştirilir?

- Duran varlıklar için hesaplanan amortisman tutarları iki şekilde muhasebeleştirilebilir. Direkt yöntemde, amortisman gider payı kadar bir gider hesabı borçlandırılırken duran varlığın kayıtlı olduğu aktif hesap alacaklandırılır. Bu durumda duran varlıklar net değerleriyle hesaplarda görülür, fakat bu varlıkların ilk maliyetlerini ve her dönem ayrılan amortisman paylarını hesaplardan izleme olanağı ortadan kalkar. Endirekt kayıt yönteminde ise, amortisman gider payı kadar bir gider hesabı borçlandırılırken bir düzenleyici hesap (Birikmiş Amortismanlar Hesabı) alacaklandırılır. Böylece duran varlıklar ait oldukları aktif hesaplarda amortisman

süresinin sonuna kadar ilk maliyetleriyle görünürken her dönem hesaplanan amortisman payları Birikmiş Amortismanlar Hesabı'nın alacağına biriktirilir. İlgili aktif hesap ile Birikmiş Amortismanlar Hesabı arasındaki fark ise duran varlığın net defter (amortisman düşüldükten sonraki) değerini gösterir.

Paranın satın alma gücünün düşmesi nedeniyle maddi duran varlıkların yeni değerleri nasıl bulunur ve muhasebeleştirilir?

- Paranın satın alma gücünün düşmesi nedeniyle maddi duran varlıkların piyasa değerine yakın bir değerle gösterilmesi ve amortismanların bu değerler üzerinden ayrılmasına "yeniden değerlendirme" denir. Yeniden değerlendirme işlemleri, Maliye Bakanlığı'nca her yıl ilan edilen yeniden değerlendirme oranının, duran varlığın aktife girdiği ilk yıl hariç olmak üzere maliyet bedeline ve o güne kadar birikmiş amortismanına uygulanması ile yeni değerlerin bulunmasını ve bunların muhasebeleştirilmesini kapsar. Yeniden değerlendirme sonrasında duran varlığın maliyetinde ortaya çıkan fark ilgili duran varlık hesabına borç, birikmiş amortismanlarda ortaya çıkan fark Birikmiş Amortismanlar Hesabı'na alacak ve bu ikisi arasındaki fark da Maddi Duran Varlıkların Yeniden Değerleme Artışları Hesabı'na alacak kaydedilir. Amortisman hesaplaması da yeni değerler üzerinden yapılır.

Maddi olmayan duran varlıklarda amortisman payları nasıl hesaplanır ve muhasebeleştirilir?

- Maddi olmayan duran varlıklar patent, şerefiye, kuruluş gideri, özel maliyetler gibi bir takım sözleşmelerle ortaya çıkan soyut varlıklar olup, bunlar da edinildiklerinde maliyet bedeli üzerinden aktifleştirilir ve yararlanıldıkları süreye göre amorti (itfa) edilirler. Yararlanılacakları süre belirli değil ise bu varlıklar eşit paylarla 5 yıllık süre içinde gidere dönüştürülür (itfa edilir)ler. Amortisman (itfa) paylarının muhasebeleştirilmesi maddi duran varlıklardaki gibidir.

Kendimizi Sınavalım

Bu üniteyi anlayıp anlayamadığınızı ölçmek için aşağıdaki soruları, sınav oluyormuş gibi cevaplayınız. Doğru cevapları ünitenin sonunda bulacaksınız. Başarı durumunuza göre ünitenin tümüne ya da cevaplayamadığımız sorulara ilişkin bölümleri yeniden çalışıp çalışmayacağınıza kendiniz karar verin. **UNUTMAYINIZ Kİ, SİZİ DEĞERLENDİRECEK KİŞİ, ŞU ANDA YİNE SİZSİNİZ.**

1. Aşağıdakilerden hangisi duran varlıkların bir özelliği **değildir**?

- Faaliyetlerde uzun süre kullanılırlar.
- Bir varlık hesabına borç kaydedilirler.
- Maliyet bedelleriyle aktifleştirilirler.
- Bir gider hesabına borç kaydedilirler.
- Amortisman yoluyla gidere dönüştürülürler.

2. Aşağıdakilerden hangisi amortisman gider paylarının muhasebeleştirilmesi için uygun **değildir**?

- Birikmiş Amortismanlar Hs. borçlandırılır.
- Birikmiş Amortismanlar Hs. alacaklandırılır.
- Bir gider hesabı borçlandırılır.
- Duran varlığın kayıtlı olduğu aktif hesap alacaklandırılır.
- Birikmiş Amortismanlar Hesabı'nın kalanı ilgili duran varlık grubunda indirim (-) şeklinde yer alır.

3. Duran varlıkların amortisman hesaplamasında aşağıdakilerden hangisi dikkate **alınmaz**?

- Duran varlığın aktifleştirilen bedeli
- Seçilen amortisman yöntemi
- Duran varlığın hurda değeri
- Duran varlığın hizmet süresi
- Duran varlığın hacmi

4. Maliyeti 100.000.000.000 TL, normal kullanım süresi (ömrü) 5 yıl olarak belirlenen demirbaş eşya için, normal amortisman yöntemine göre ayrılması gerekli amortisman payı kaç TL'dir?

- 100.000.000.000
- 40.000.000.000
- 20.000.000.000
- 10.000.000.000
- 5.000.000.000

5. Maliyeti 100.000.000.000 TL, normal kullanım süresi 5 yıl olan demirbaş eşya için, azalan kalanlar üzerinden amortisman yöntemine göre, ikinci yılın sonunda ayrılacak amortisman payı kaç TL'dir?

- 40.000.000.000
- 25.000.000.000
- 24.000.000.000
- 20.000.000.000
- 14.400.000.000

6. Maliyeti 100.000.000.000 TL, normal amortisman oranı % 20 olarak belirlenen demirbaş eşya için azalan kalanlar üzerinden amortisman yöntemine göre amortisman süresinin son yılında (5. Yıl) ayrılması gerekli amortisman payı kaç TL'dir?

- 40.000.000.000
- 24.000.000.000
- 14.400.000.000
- 12.960.000.000
- 8.640.000.000

7. Maliyeti 80.000.000.000 TL ve hizmet süresi 10 yıl olarak belirlenen bir makine için normal amortisman yöntemine göre bulunan yıllık amortisman payının muhasebeleştirilmesi ile ilgili olarak seçeneklerden hangisi doğrudur?

- Birikmiş Amortismanlar Hs. 8.000.000.000 TL alacaklandırılır.
- Birikmiş Amortismanlar Hs. 8.000.000.000 TL borçlandırılır.
- Makineler Hs. 16.000.000.000 TL alacaklandırılır.
- Amortisman Giderleri Hs. 8.000.000.000 TL alacaklandırılır.
- Birikmiş Amortismanlar Hs. 16.000.000.000 TL alacaklandırılır.

8. İşletmenin bütün bölümleri ile ilgili faaliyetlerin yürütüldüğü bir binanın yıllık amortisman payının muhasebeleştirilmesi için, seçeneklerde belirtilenlerden hangisi kesinlikle **yapılmaz**?

- Birikmiş Amortismanlar Hs. alacaklandırılır.
- Kasa Hesabı alacaklandırılır.
- Binalar Hesabı alacaklandırılır.
- Genel Yönetim Giderleri Hs. borçlandırılır.
- Amortismanlar ve Tükenme Payları Hs. borçlandırılır.

9. Maliyeti 90.000.000.000 TL, birikmiş amortismanı 30.000.000.000 TL olan bir taşıt aracının % 40 oranına göre yeniden değerlendirilmesi durumunda ortaya çıkacak "net değer artışı" kaç TL dir?

- a. 12.000.000.000
- b. 24.000.000.000
- c. 36.000.000.000
- d. 48.000.000.000
- e. 84.000.000.000

10. Maddi olmayan duran varlıklar için, belirli bir süre yoksa, normal amortisman (itfa) süresi kaç yıldır?

- a. 2
- b. 4
- c. 5
- d. 7
- e. 10